

Автор: Гаврилюк Оксана Володимирівна,
учитель української мови й літератури,
спеціаліст вищої категорії, учитель-методист,
кандидат педагогічних наук
Рівненської української гімназії

**Тема: Позакласне читання. Валерій Шевчук. «Панна квітів»
(Подорож у казку).**

Ім'я уроку: «Згине зло, і правда переможе».

Мета уроку:

- ознайомити учнів з цікавими фактами із життя письменника, змістом казки «Панна квітів»;
- розвивати навички виразного читання;
- формувати вміння давати власну оцінку вчинкам героїв твору;
- допомогти віднайти у творі те, що хвилює читача;
- виховувати інтерес до літературної казки, прагнення робити добро.

Цілі.

Учні знатимуть:

- цікаві факти із життя В. Шевчука;
- зміст казки "Панна квітів";
- основну думку твору.

Учні вмітимуть:

- виразно читати та переказувати уривки з казки;
- створювати словесні портрети казкових героїв;
- давати власну оцінку їхнім рисам, учинкам;
- **визначати цілі уроку; проводити рефлексію в кінці уроку.**

Тип уроку: Урок застосування знань, умінь, навичок (*урок позакласного читання*).

Обладнання:

- портрет письменника;
- саморобні книжечки з казкою;
- «картка-путівник»;
- ілюстрації до казки;
- аудіозапис мелодії у поєднанні із шумом дощу.

Методи, прийоми, види, форми роботи: виразне читання, переказування, словесне малювання, бесіда, укладання таблиці (робота в парах), «перевтілення», «незакінчене речення».

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

1. Забезпечення емоційної готовності до уроку (*словесний настрій*).

2. Актуалізація суб'єктного досвіду.

Поетична хвилинка.

Затишно дітям в пазусі казок.

Отак би й слухав про царя Салтана
або про те, як весело козак
обманював турецького султана.
Про карих коней з полуменем грив,
про чаклуна, що все на світі може.
І хто б там що кому не говорив,
а згине зло і правда переможе! (Ліна Костенко).

II. Цілевизначення та планування роботи.

1. Повідомлення теми та завдань уроку.

– Запрошую вас у казку Валерія Шевчука «Панна квітів». Ви прочитали її? Сподобалася вам ця казка? А які палітурки зробили ви до своїх книжечок? (*Ілюструючи палітурки, діти пояснюють свій задум*).

2. Ознайомлення з цілями уроку за «карткою-путівником» (див. додаток).

– Зазвичай, вирушаючи в подорож, людина ставить перед собою якусь мету. Наприклад, відпочити, щось побачити... У нас теж є свої завдання. Розгорніть «картку-путівник» і ознайомтеся з цілями уроку. Чи хочете ви щось додати? (*За потреби учні доповнюють запис*).

3. Планування роботи.

– Як і в кожній казковій подорожі, на нас чекають три дороги. З якої ж почати, як вважаєте? (*Учні вибирають одну з трьох «доріг»*). Отже, вирушаємо.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Робота зі змістом твору.

Учитель виразно читає уривок (розд. 2) від слів «*Того ранку було багато сонця*» до «*Зрештою пішла по тій стежці...*»

– І поки Зеленоочка йде стежкою, пригадаймо, що ми знаємо про цю дівчинку (*виразне читання або переказування учнями уривків із 1 розділу*):

1. *Ця дівчинка, що про неї поведемо мову, жила, може, не в нашому часі і, може, не на нашій землі, як і всі, хто живе в казковому світі. Носила вона зелене платтячко, таке старе, що мусила щоранку зашивати його травою. На голові в неї була хустина, схожа на пелюстку, і світилася та хустина між травами, як голуба квітка.*

2. *Мала та дівчинка ледь-ледь кирпатий носик, від чого обличчя її здавалося трохи здивоване, і назвали б її люди простою, коли б не її очі. Були вони величезні й зелені, і коли хто придивлявся до них, то здавалося, що то не очі, а зірки якісь особливі світяться. Щось там таке промінилось у них і тріпотіло, таке щось цікаве й славне світилося й жевріло, що годі було не всміхнутися до тої дівчинки й не захотіти погладити її ніжно по голові.*

3. *І ще та дівчинка не мала власної хати, не знала ні тата, ні мами, а все кудись йшла, без кінця мандруючи по світі. І це не тому, що не могла всидіти на місці, а через химерну свою вдачу.*

➤ *Бесіда.*

– Як ви розумієте значення слова «химерний»? Що ж такого химерного було у вдачі дівчинки? (*Йдучи кудись послана, завжди спинялася біля квітки, з якої стивала мед бджола, і стежила за тим пильно. Іншого разу дівчинка*

лягала на траву й дивилася, як хилитаються над нею суцвіття трави і як пишуть вони на хмаринках і на синьому тлі неба щось таке цікаво-небувале).

– А ви саме такою уявляли панну квітів, коли починали читати казку, чи, може, іншою? (Я уявляв панну квітів схожою на троянду. Я думала, що панна квітів має бути одягнена у пишне вбрання із пелюсток квітів).

– Ось така ця дивна дівчинка... Але, здається, вона вже прийшла до... Куди привела стежка Зеленоочку? (...До не великої і не малої хати, стіни якої були не білі й не темні, вікна якої були з круглих шибочок, а дах із очерету. Двері були низькі, давно не фарбовані, а на таночку, що складався з двох сходинок, сидів сивий дід, у роті якого стриміла череп'яна люлька).

– Що дід розповів дівчинці про себе? (Дід розповів, що він співчуває бідним і знедоленим, сиротам і покинутим, сумним і загорьованим).

– Чи здогадувалася Зеленоочка, хто він і який насправді? А ви? Що допомогло вам у цьому? Які слова? (Мабуть, Зеленоочка не здогадувалася, хто ж насправді цей дід. А ми розуміли, що він каже неправду, бо коли дід говорив із дівчинкою, «засвітився в його очах такий вогник, який завжди засвічується в kota, коли полює він на птаха чи мишу»).

– Що це за вогник? Як його можна назвати одним словом?

– Придивімося до героїв уважніше. Випишіть із 2 розділу портретні деталі персонажів у таблицю (Учні за бажанням працюють індивідуально або у парах). Порівняйте образи Зеленоочки і Кріноса (Учитель пропонує розглянути ілюстрації у книжці «Панна квітів», порівняти словесний портрет із намальованим).

– А ще Зеленоочка зустрічає Димка. Хто він? Який? (Це димовий чоловічок із люльки Кріноса. Чарівник назвав його Хвали-не-перехвали-більше!).

– Перевтілимося на хвилинку в Зеленоочку і Димка. Підготуємося до читання в ролях їхньої розмови (від слів «То, мабуть, ти мені щось сказати хотів...» до «Чи не це воно, Димку, тюльпанове поле...»).

Читання в ролях.

– Чи погоджуєтеся ви з думкою Зеленоочки, коли людина добра, то хвалити її не треба, діло її хвалить? Чому?

«Перевтілення».

– Що відчула Зеленоочка, побачивши тюльпанове поле? Спробуйте розказати від імені дівчинки. (Мені здалося, що ці квіти живі. Вони ніби щось хочуть сказати, але не можуть. Я завжди раділа, коли бачила квіти, а зараз мені чомусь стало сумно. Тут криється якась таємниця...).

– Яку таємницю приховувало тюльпанове поле? (Тюльпани – це нещасні люди, яких Крінос перетворив на квіти, вважаючи, що робить їх щасливими).

– А чи так це важливо, як саме людина буде щасливою: за власною волею чи проти неї? (Звичайно, це важливо. Силою зробити людину щасливою не можна).

– Про що вперше в житті задумалася Зеленоочка? (Чи піти далі, як це вже не раз робила, коли їй не подобався господар, у якого служила, чи залишитися).

– Зеленоочка робить вибір: залишитися, щоб допомогти людям. І знаєте, що я подумала? Це був випадковий вибір чи ні? Є на це запитання відповідь у тексті? (Розділ 7. Дівчинка говорить про себе: «Не мала я ні до кого лихого серця». На сердиті слова Димка вона відповідає лагідно і гладить його по

голови. Розділ 9. Коли вуж погрожує перебити дівчинку, у відповідь «до нього простяглася мала й ніжна долонька і торкнулася його голови». Згадаймо ще й епізод з мурашками: дівчинка дозволяє себе вкусити, щоб ті мали чим похвалитися).

– Мурашки Вунько і Мунько сперечаються, хто ж Зеленоочка: фея чи ні. А ви як думаєте? Якщо звичайна дівчинка, то коли вона перетворилася на фею? (Робимо висновок про те, що людина, допомагаючи іншим, стає чарівником).

– Перекажіть епізод, у якому розповідається, як Зеленоочка врятувала людей (переказ учнями уривків з розділів 8, 9).

– Послухаємо дощ? (Фізкультхвилинка «Літній дощ»: учні, плескаючи у долоні, імітують звук дощу).

Виразне читання підготовленим учнем уривка із розділу 9 від слів «Водночас линув з усіх хмар, що зібралися над полем, дощ» до «...пили і сонце, і дощ, що щедро на них лилися».

– Отже, казка має щасливий кінець. Маленька дівчинка перемогла сильного чоловіка, чарівника "великого з великих". Що ж уособлює Зеленоочка? А Крінос? Запишіть у картку. Спробуйте зробити висновок. (Учні роблять висновок, що у казці перемагає добро).

– Ми пройшли одну з трьох доріг. Але є ще дві. Й вони також цікаві. Пройдімо по чарівному мосту. Яку казку, вивчену на уроці зарубіжної літератури, нагадала вам «Панна квітів»? Чим саме? (Учні проводять паралель із казкою Андерсена «Снігова королева»).

– І нарешті третя дорога. Вона приведе нас до автора «Панни квітів». Цікаво, якими ви уявляєте казкарів? А ось яким є Валерій Шевчук (учитель демонструє фото письменника).

2. Розповідь учителя.

Народився Валерій Шевчук у 1939 році в Житомирі у сім'ї шевця (діти пояснюють значення слова; такі справжній Шевчук!). А його дід Іван запалював ліхтарі на стовпах.

Письменник згадує, що малим дуже любив мандрувати і постійно губився. Є ще й така згадка: увечері батько часто засиджувався за роботою, шив взуття, а мама сиділа поряд і читала йому. Слухали те читання і сини – Анатолій та Валерій. Та й дуже захопилися літературою. Навіть повість написали (старший брат тоді вчився у 7, а Валерій у 5 класі).

Друкуватися почав, коли навчався в Київському університеті. В основному В. Шевчук пише «дорослі» книги. За роман «Три листки за вікном» отримав Шевченківську премію – а це найвища письменницька нагорода в Україні. Є у Валерія Шевчука і «дитяча» книжка – збірка казок «Панна квітів», написана для дочок – Мирослави та Юліани. У цій книжці живе і дівчинка Зеленоочка, і Димко, є там Місто, у якому не ростуть квіти... і ще багато чого цікавого, про що дізнаєтеся, коли прочитаете цю книжку.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

– Нам час закінчувати подорож. Мандрівники, повертаючись із доріг, привозять щось на згадку. А що візьмете із казки ви?

Продовжте речення: «Казка Валерія Шевчука «Панна квітів» допомогла мені зрозуміти, що...» (... Навіть маленьке добро може перемогти велике зло. ...

Коли допомагаєш іншим, сам стаєш чарівником. ... Людину хвалять не слова, а справи).

– Оцініть свою роботу на уроці.

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне (Урок 28-1):

1. Прочитати із збірки Є. Шморгуна "Мова зела" оповідання "Ознака Батьківщини", "Усім деревам – дерево", "Щоб нам жито родило", "Мати-й-мачуха", "Безмертник", "Синій поклик краси", "Білокора душа лісу".

2. Підготувати учня, який виконуватиме роль Є. Шморгуна.

Обов'язкове загальне (Урок 28-2):

1. Записати на окремих аркушах свої передбачення, викликані словом "квітка", і здати їх вчителю до прочитання твору.

2. Прочитати казку Л. Пшеничної "Квітка".

3. Зібрати відомості про квіти (легенди, цікаві факти, лікувальні властивості тощо), висловлювання про природу, намалювати ілюстрації до казки.

Обов'язкове на вибір:

- розказати казку «Панна квітів» батькам;
- дібрати прислів'я, які характеризують персонажів твору.

За бажанням: уяви, що ти зустрівся із Панною квітів. Про що запитав би у неї? Запиши ці запитання, або напиши лист Валерію Шевчуку.

Додаток
Путівник
Валерій Шевчук. «Панна квітів»
Подорож у казку

Цілі.

Знати:

- цікаві факти із життя В. Шевчука;
- зміст казки "Панна квітів";
- основну думку твору;
- _____

Уміти:

- виразно читати та переказувати уривки з казки;
- характеризувати казкових героїв;
- давати власну оцінку їхнім рисам, учинкам;
- створювати словесні портрети казкових героїв;
- _____

Валерій Шевчук – сучасний український письменник, учений-літературознавець, перекладач, охоронець і примножувач скарбів культурної спадщини нашого народу.

Автор творів "Дім на горі", "Три листки за вікном", "Юнаки з огненної печі" та інших, а також книг про літературу "Дорога в тисячу років", "Із вершин та низин".

«Панну квітів» написав для своїх дочок. *„Завжди вважав і тепер вважаю: діти мудрі ... перед їхніми очима просторіше лягає широкий світ, вони йдуть у нього з широко розплющеними очима і з відкритими серцями“.*

Зеленоочка	Крінос
Запиши портретні деталі, які характеризують персонаж.	
Запиши одним словом, що символізує персонаж.	

Використовуючи зроблені записи, дай словесну характеристику персонажів.

→ Пройди чарівним мостом. Яку казку, вивчену на уроці зарубіжної літератури, нагадала тобі «Панна квітів» Валерія Шевчука? Чим саме?

Продовж висловлювання:

Казка Валерія Шевчука „Панна квітів“ допомогла мені зрозуміти, що
